

هوش اخلاقی در حوزه‌ی پزشکی: مروری بر مفاهیم و کلیات

پروین رضایی گزکی^{۱*}، مقدار نوروزی^۲

۱- دانشجوی دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

۲- مربی، گروه عمومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران

از آن‌جا که اخلاق و هوش اخلاقی ماهیتاً موضوعی فلسفی است، برای بسیاری از رشته‌ها از جمله رشته‌های گروه علوم پزشکی از نظر مفهوم و معنا موضوعی کلی و انتزاعی به‌شمار می‌رود که ضرورت دارد مورد موشکافی معنایی قرار گیرد. مروری بر منابع مرتبت نشان می‌دهد که لنیک و کیل (۲۰۰۵) هوش اخلاقی را به‌عنوان «ظرفیت ذهنی برای تبدیل اصول جهانی بشر به ارزش‌ها، اهداف و اقدامات شخصی» تعریف کرده‌اند.

هم‌چنین، فورد و ریچاردسون (۱۹۹۴) و مارتین و اسلوان (۲۰۰۸) هوش اخلاقی را «بیانگر اعتقاد عمیق و ارزش‌هایی می‌دانند که تمامی افکار و فعالیت‌های فرد را هدایت می‌کند» و در تعریف دیگر هوش اخلاقی را به‌صورت «ظرفیت تشخیص صحیح از غلط، داشتن باورهای اخلاقی و اقدام بر مبنای آن‌ها به‌منظور ارائه‌ی رفتار درست و شرافتمندانه» تعریف کرده‌اند. بسیاری از فیلسوفان نیز هوش اخلاقی را به‌عنوان بخشی مهم و حیاتی از طبیعت انسان در نظر گرفته‌اند. هوش اخلاقی شامل ترکیبی از دانش، میل و اراده است. مفاهیم اخلاقی، توصیف‌کننده‌ی اعتقادات و ارزش‌های هدایتگر افراد، در تصمیم‌گیری‌هایشان است. از این رو، هوش اخلاقی می‌تواند گستره و ژرفای توانمندی‌های فکری و عاطفی را در همه‌ی مراحل و ابعاد زندگی نمایان کند. امروزه، هوش اخلاقی به‌دلیل تأثیرات وسیعش بر دیگر حیطه‌ها، مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. هوش اخلاقی به این نکته اشاره دارد که اصول اخلاقی حاصل وراثت نیست، بلکه افراد یاد می‌گیرند که چگونه خوب باشند. همان‌طور که بوربا عنوان کرده است هوش اخلاقی تعهد نیست، بلکه یاد گرفته می‌شود و باید به‌وسیله‌ی الگوسازی، پرورش، تقویت کردن و تدریس آن را حاصل کرد. هم‌چنین، یافته‌های مطالعات در حوزه‌ی پزشکی نشان می‌دهند، این امکان که افراد بتوانند هوش اخلاقی خود را افزایش دهند و مهارت‌های اخلاقی‌شان را تقویت کنند، وجود دارد.

واژگان کلیدی: هوش اخلاقی، مهارت‌های اخلاقی، اصول اخلاقی، حوزه‌ی پزشکی

* Email: p.rezail@gmail.com